

Terçer centenari de l'Aplec de la Salut

Pere Roca Garriga

Sobre l'origen d'aquesta festa sabadellenca que anomenem l'Aplec de la Salut, no hi ha lloc a dubtes: la instituï el Consell de la Vila el 31 de març del 1697. Així consta en els Llibres d'Ordinacions de la Universitat de Sabadell: "Lo aplech de la Salut en lo segon diumenge de maig. Item fonch elegit que la Festa de Nostra Senyora de la Salut de Sant Iscle sia feta lo segon diumenja de maig, y la ptofessó sia feta dit dia". Per testimonis escrits abundants, consta que així se celebrà en anys successius, i nosaltres podem constatar que així continua en els nostres dies.

La cosa és clara: l'Aplec de la Salut compleix enguany el terçer centenari. Aquesta continuïtat en una pràctica religiosa al llarg de tres sentúries és impressionant, i bé mereix que, en considerar-la, sentim goig i satisfacció i que, per consegüent, donem relleu a l'efemèride. Una Exposició amb no pas pocs documents il·lustratius de diversos moments d'una tan llarga tradició ha estat bellament muntada pels Museus Municipals a la planta baixa de l'anomenat Casal Pere Quart i, cosa que val la pena de remarcar, molt visitada i comentada per la ciutadania.

Com ens diu Miquel Carreras en els seus "Elements d'història de Sabadell", la imatge de la Mare de Déu de la Salut fou trobada, probablement als voltants del 1682, arran de la font del torrent de Canyameres, a sota mateix de l'ermita dita dels Sants Iscle i Victòria, de remots orígens (segle XI?), i traslladada a aqueixa capelleta per l'ermità que en tenia cura.

Al llarg del segle XVII, foren tres les imatges de la Mare de Déu que foren descobertes en terrenys del terme de la vila: a principis de segle, la de Togores; el 1635, la de Riusec; finalment, la de Sant Iscle. D'aquestes tres, la de Riusec fou venerada a l'església de Sant Pau del mateix nom fins a finals del segle passat, en què

fou traslladada a l'església de la Parròquia de la Puríssima. La de Togores fou duta a la població i aviat se li atribuïen efectes miraculosos i se li donà el títol de Mare de Déu de Gràcia; en 1610 fou col·locada en una capelleta sobre el portal nou del carrer de la Borromera, que per això es digué, amb el temps, carrer de Gràcia. No cal dir que la Mare de Déu de la Salut ha estat venerada primer a l'ermita, de Sant Iscle i després al Santuari que els sabadellencs li erigiren, a finals del segle passat, en aquella serra "dellà l'aigua".

Quan s'instituï la pràctica devota de la processó, el segon diumenge de maig de cada any, dels sabadellencs a l'ermita de Sant Iscle per tal de venerar-hi la imatge de la Verge que l'ermità havia trobat entre el bardissar de la font del torrent de Canyameres, la vila tenia, amb tota probabilitat, entre nou-cents i un miler d'habitants –potser uns quants més– i era meitat agrícola, meitat artesana. Com a fet més rellevant dels anys del voltant de la data de la troballa de la imatge de la Mare de Déu de la Salut, cal consi-

L'ermitatge en 1611, construïda la muralla.

nar la construcció, als afores dels raval, del Convent dels Caputxins, fet que succeïa entre el 1645 i el 1655. S'incrementava, amb la presència d'aquesta comunitat franciscana, la vida religiosa de la vila, la qual, d'altra banda, assolí un cert relleu enmig de les de la rodalia.

Pel que fa a la celebració de l'Aplec de la Salut, que, com hem vist, consistia bàsicament en una devota processó extramurs, i de no pas exagerada caminada, potser seria oportú d'esmentar que, ja molt abans, els sabadellencs tenien com a pràctiques habituals de devoció comunitària, una processó anyal a la muntanya –avui molt disminuïda i rosegada per l'explotació industrial dels seus terrenys–, on hi havia una ermita dedicada a la Mare de Déu. A més de la, molt més modesta, a l'església de Sant Pau de Riusec, a la Quadra del seu nom.

De totes aquestes processons devotes, la que adquirí una importància singular fou, evident-

ment, la del segon diumenge de maig a la Salut. La festa de l'Aplec –no calia dir quin!– fou sentida i viscuda aviat com una segona Festa Major de la vila, la qual se celebrava, fins no fa pas gaire anys, el dia primer d'agost, festivitat litúrgica de Sant Fèlix Màrtir, anomenat Africà, patró de Sabadell. Com sabem, la Mare de Déu de la Salut és, en els nostres dies, Co-patrona de la Ciutat.

Amb la seva motivació religiosa com a eix invariable, l'Aplec constituí sempre, ja de bell antuvi i cada vegada més, una festa popular, molt esperada per tots els sabadellencs, els quals començaren a organitzar, entorn del temple, per aquella esplanada on no hi havia gaire cosaa més que unes dotzenes d'oliveres, i també –cosa que avui s'ha deixat de fer–, allà baix al Pla de la Font del torrent de Canyameres, diverses activitats d'esplai que els ajudaven a passar la jornada. D'ençà del 1864, quan s'inaugurà el Santuari que venia a substituir l'antic ermitatge i que permetia un major esplendor als actes de culte entorn de la Mare de Déu, s'anaren embellint aquells paratges, amb plantació d'arbrat arran de l'Hospederia i, més ençà, de pins en

una considerable extensió del terreny contigu. Amb tot això, l'estada allà dalt resultava més amena.

A partir del 1876 la festa de l'Aplec s'amplià al dilluns. Així sorgí el popular Dilluns de l'Aplec, en el qual es desenrotllen actes diversos, com Concursos d'Ocellaires, concerts instrumentals i corals, ballades de sardanes, i, més recentment, ralis, etc., mentre a la ciutat tenen lloc diversitat d'actes festius de caràcter popular, tots ells molt concorreguts, i el curiós Concurs de Pintura Ràpida, que fa la delícia dels artistes aficionats i capta l'atenció de molta gent... Als voltants del Santuari, s'instal·len, d'uns quants anys ençà, parades on venedors ambulants, sabadellencs o forasters, ofereixen tot el que pugueu imaginar. La cosa és franca-ment animada.

Fa goig de constatar que tres-cents anys després de la seva institució, avui, quan Sabadell és una ciutat important, de més de cent vuitanta mil habitants, i han variat radicalment els costums de la gent, el nostre Aplec continua com a una cosa viva i sentida, amb una motivació que no ha variat.

